

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΟΝΤΟΥ

ΧΩΛΙΔΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΧΟΡΤΟΚΟΠΙΟΥ

ΜΑΡΤΙΟΣ 1955

1. Σε ένα χωρίον της Τραπεζούντος έτου ένας μάνα και είχεν ένα υγιου μονάχα. Ατός πα ο καημένος ξάι κ' έκοφτενατον. Αρ έρθεν η ώρα να παντρευέ, εκείνος άμον ξάι επεκές κ' έρχοντον. Η καημέντσα η μάνατ με τα πολλά τα παρακάλια επήκεν ατόν να λήη το να. Αρ επήεν σου φαλάφεν σ' έναν καλόν κορίτς και έμορφου σην γειτονίαν ατούν. Εκείν πα εδέχταν γιατί έτου άμον ήσυχος και είχαν τον καιρόν νατουν. Είπαν τ' άλλου την Κερεκήν να εφτάγνε την χαράν, να μη αργεύ πολλά και χαλάνιατο ο κόσμος, γιατί του κόσμου τα στόματα κι 'θέστεκαν. Αρ επήκαν την χαράν και εξήσαν καλά. Ένα βράδυ επήκαν κάμποσοι γειτονάδες σο παρακάθ να ελέπνε ντο εφτάγνε οι νεόπαντροι, εκείν πα εκείνου το βράδου τιδέν κ' εμαέρεφαν, έβρασαν έναν γλυκύν κολοκύθ, ύστερα εδώκαν ολουνούς από έναν κομμάτ. Επειδή κ' εφτασαν κ' εδώκαν τον παιδάν και την νύφεν. Ο παιδάς τερει σ' εκείνεν μερέαν, η μάνατ ξάι επεκές κ' έρτε, ερχίνεσαν να εμπένατον τα νεύρα, άμαν τίποτα πα κείπεν. Αρ οι ξεν ευχαριστέθανε εχπάσταν να φεύνε. Έφναν οι ξεν, η μάνατ πα λέει σου γιούνατς αρ δέβα πέσκα με την νύφεν. Εκείνος ζατί νευριασμένος έτου, λέατεν, ίντζαν έφραεν τα μανάτια ας πάει κείται με την νύφεν.

2. «Σο Χωρίον ντο κ' έξεραν την κάταν»

Σα παλαιά τα ζαμάνια ση Κερασούντας τα χωρία την κάταν κ' έξεραν. Εκεί σ' έναν χωρίον ο Μουχτάρτς ατουν εγύριζεν έναν ημέραν απές στην Πολιτείαν. Αρ επείεν στο μαρειόν να τρώη. Επαρήγγειλεν έναν είδος φαϊν που λένατο ιμάμπαιλί. Σίτια έτρωεν, εξέβαν σο τραπέζ απάν τα κατούδια. Ατός μόλις είδεν τα εκούηξεν τον μάεραν και λέατον, αούτα ντο είναι θα τρώνε το φαϊν, κι' εκείνος πα λέατον ατά το φαϊς κι τρώνε τα πουτικούδια τρώνε. Ύστερα εβγαίνε τα πουτικούδια και τα κατούδια αρχίνεσαν τον κυνηγετόν. Ατός μόλις είδεν τα είπεν του μάεραν, κι πουλήτεν απ' αούτα να πέρω έναν, είπεν και ο μάερας πουλούμε. Είπενατόν κι' ατός θα πάω σο χωρίον να συμφωνώ και θα έρχουμε πέρω έναν. Αρ επήεν σο χωρίον και λέατς τα πουτικούδια θα τρώγνε μας, ας πέρωμε έναν κάταν, εκείν πα είπανατον εσύ εξέρτς. Εδώκανατον έναν σακούλ λίρας και επήεν επέρεν έναν κάταν και έφερενατεν σο χωρίον και είπεν τους χωρικούς, η κάτα αούτε θα λάσκεται σ' όλια τ' οσπίτια και θα τρώη τα πουτικούδια. Η κάτα αρ' έμορφα εγύριζεν σ' όλια τ' οσπίτια κ' έτρωγεν τα πουτικούδια. Συν των χρόνω τα πουτικούδια ελιγότεφαν κι' η κάτα ετράνινεν. Οι χωρικοί μόλις είδανατεν είπαν αούτε θα τρώη κ' εμάς ας φέβομαι απαδά. Εσκώθαν κ' επήαν σ' εφτά ρασία οπίς. Έναν ημέραν λέγνε ας πάμε τερούμε το θηρίον εφόμεσεν; Οντες εξέβαν απάν σο βουνόν είδαν την κάτα να νίφκετε, ατίν πα εθάρεσαν λέατς αδά σο βουνόν πα αν πάτεν κι' εκεί πα θα τρώω σας. Ύστερα λέγνε ατόν που επήεν επέρενατεν, να πας φέρτσατεν σο μέρος που έτου. Επήεν έφερενατεν σου μάεραν και είπενατον έπαρ το θηρίον και τα παράδες κι θέλω.

3. Σα παληά τα ζαμάνια ένας ερίφς εξέβεν σην ξενητείαν. Ατός έτονε ασην Ματσούκαν και επήεν σην πολ. Σίντιαν ελάσκουτον σην αγοράν ειδεν καρπούζια. Ατός εθάρρεσεν είναι αλογού ωβά και ερώτεσεν αούτα ντο πράγματα είναι. Ατόν πα είπανατον είναι αλογού ωβά. Έρώτεσεν' ατς, κι πουλείτεν έναν να αγοράζω. Ατοίν πα είπανατον, πως πουλούμε. Εζύασαν και εδώκανάτον έναν και είπανατον να μη θέξατο ακκά κεκά. Επέρενατο λοιπόν να πάει σο χωρίον. Σο δρόμον σίντιαν επέγνε ατός, παθέν την ανάγκην 'ατ και εθέκενατο εκεκά. Εκείνον την στιγμήν εβγαίν και ένας λαγός και χωρίς να δει τα βρακοζώνια τ', έτρεξεν από πια σου λαγόν. Ατό όντες ετσακώθεν από πες έτον κόκκινον, έτρεχεν λοιπόν από πια σου λαγόν και εκούίζεν «κούλι, κούλι, κούλι» και εχάσεν το αλογοπούλ. Τέλος επήεν σο σπίνιατ και ειδενατον η καρίατ και λέατον : άντραμ γιατί είσαι στεναχωρημένος, ατός πας λέατεν να ξερτις γυναίκα την στεναχώριαν ντο έχω. Εγόρασα έναν αλογού ωβόν, ετσακώθεν και έφρην το αλογοπούλ. Η γυναίκατ πα λέατον. Αχ άντραμ να εφέρνεσατο θεκαβάλκεβα και επέγνα σην Παναϊαν. Ατός πα λέατεν, εσύ θε τσάκωνες τα μέσαθε και περιλαβένατεν σο ζύλου.

4. Έναν καιρόν και έναν ζαμάν έτον ίνας βασιλέας που κ' έκουεν του πατέρανατ. Ο πατέρας ατ μόλις επέθεθεν ατός εφτώχεφεν, είχεν πολλά χρέος, κι' επόρεσεν να διάτα και έβαλανατον φυλακήν. Η γυναίκατ έπλυνεν λώματα στην ακρογιαλιάν. Έρχουσαν επεκές παπόρια, καράβια και έπλυνεν τα λώματά τουν. Έναν ημέραν έρθεν και έναν παπόρ και είχεν απές έναν βασιλέαν. Ατός μόλις εκατέβεν είπενατεν να πλυν τα λώματα. Ατέ πα είπεν καλά. Είπεν τους δούλτς ατ να φέρνατεν τα λώματα και έφρην. Μόλις έπλυσενατα ενεμένεν να έρτε ο βασιλέας και να λέατεν που να βαλ τα λώματα. Μόλις έρθεν εζήλεφεν την γυναίκακν και είπεν θα φέρτοατα σο τάδεν μέρος. Ατέ πα επήεν να φέριατα εκεκά. Μόλις εξέβεν απάν σο παπόρ κεφέκανατεν να κατεβέν. Οδήγεσαν το παπόρ και επιδέβαν. Τα παιδόπατς εβάρκιζαν. Ευτυχώς τα παιδόπα έσαν ολίγον τρανά και επήαν σην φυλακήν είπανατο του πατέρανατου. Εκείνος έκλαφεν, έκλαφεν. Εκείνα πα ελυπέθανατον και έβγαλανατον ασην φυλακήν. Εκείνος είσεν έναν μουλάρ, εφόρτωσεν τα πράγματατ και θ' επέγνε κάπου να γίνετατ τσοπάνος. Σο δρόμον που επέγνε θ' επεράνεν έναν ποτάμ. Μόλις επήεν να παρ το έναν το μωρόν ερούζεν σο ποτάμ, επέραν το άλλο, επήεν πλαν κεκά, έκλαφεν, έκλαφεν. Ξαν επροχώρεσεν επήεν σ' έναν χωρίον, εγέντου τσοπάνος. Έναν ημέραν εκατσειν αφκά σ' έναν δέντρον και έρθεν από παν κεκά έναν πουλίν και είπενατον, σο τάδε μέρος είν παράδες, άμε έπαρτα. Ατός πα επήεν επέρανατα και εγέντου βασιλέας. Τατουνού τα παιδία πα εζήναν και οι γυναίκατ τουν πα. Τα παιδία επίασανατα καλοί ανθρώπ και επέραν επήκανατα κοιτιά παληκάρια και έστειλανατς στρατιώτς. Έναν ημέραν έρθεν ζαν ο βασιλέας με την γυναίκακν τήναν έκλεφεν, επήεν είπεν βασιλέα θα στείλιτς δύο καλούς στρατιώτς, ατός πα εκαταδέχτεν και

έστειλεν τα παιδιά. Ο μικρόν εἶπεν αὐτοῦ το παπὸρ λες και εν εκείνο ντο επέρεν την μάναμ. Ο τραυόν πα εἶπεν ὅλα τα βάσανατ. Κ' επεκεί εσυννενοέθαν και επήσαν απάν σο παπὸρ, επήσαν ευνάρτσαν την μάνανατου και επήσαν σο βασίλειον και ἐζήσαν καλά και εμείς καλύτερα.

5. «Ἀλεπού τρώει και ο ζέπυρας πρέσκειται»

Ἐναν καιρόν και ἕναν ζαμάν, ἔτον ἕνας αλεπού και ἕνας λύκος, ἕνας ζέπυρας και ἕνας ἄρκος. Ατοῖν ἐβρανε ἕναν τενεκέν μελ και εἶπαν να διαβαῖνε 40 ημέρες και ὕστερα τρώματο. Ἐναν ημέραν η αλεπού εἶπεν. Ἐκάλεσανεμε σα βαφτίσια, εκεί πα εἶπανατεν να πας. Ἐπῆεν η αλεπού, ερχίνεσεν να τρώη. Ἐπῆεν σο σπιτ και λένατεν πως ἐβάλαν το μωρόν αρχιστίτς. Ἐναν ημέραν η αλεπού ζαν λέει, ἐκάλεσανεμε σα βαφτίσια, εκεί πα εἶπανατεν να πας. Ἐπῆεν η αλεπού, ἐφραεν ἐφραεν ἐκατέβασανατο σην μέσην. Ἐπῆεν σο σπιτ και εἶπανατεν πως ἐβάλαν το μωρόν, η αλεπού λέει μεσισιτίτς. Ἐναν ημέρα πάλι η αλεπού λέει, ἐκάλεσανεμε σα βαφτίσια. Ἐκεί πα λένατεν ἄμε. Ἐπῆεν ἐφραεν ὅλο το μελ. Ἐκλώστεν οπίς και λένατεν πως ἐβάλαν το μωρόν και λέει τελιστίτς. Ἐδέβαν τα 40 ημέρες και πάνε τερούν την τενεκέν κονοπημένον και εἶπαν θ' ἄφτωμε ἕναν φωτία και θα κοιμούμες ολόερα και ὅποιος εφτάει την ἀνάγκην νατ θα σκοτώνοματον. Το βράδυ η αλεπού επῆκεν την ἀνάγκηνατς και ἐβάλενατο στο ζέπυρα κεκά. Το πρωῖ ο λύκον και ο ἄρκον εσκοτώσαν του ζέπυραν και η αλεπού ἔλεεν «Ἀλεπού τρώει και ζέπυρας πρέσκειται».

6. Ἐκότσιζεν

Ἐναν καιρόν κάμποσα παιδιά επήσαν σο κυνή. Εκεί που εδέβεναν απές σο χωρίον εἶδαν ἕναν γέρον και ο γέρος λέατς που πάτεν παιδιά και τα παιδιά εἶπαν πάμε σο κυνή θείο, και ο γέρον εἶπεν εγώ πα ὄντας εμ ὅσον εσάς επῆα σο κυνή, εκεί που επέγνα εἶδα ἕναν λύκον, ἔσυρα και εντόκατον. Τα παιδιά εἶπαν, ἐκότωσησατον θείο και ο γέρον εἶπεν ὄχι εἶδατον πως ἐκότσιζεν.

7. «Ἡ κακέσα η γραία»

Ἐναν καιρόν και ἕναν ζαμάν ἔτον ἕνας γραία και ἕνας γέρος. Ο γέρον εἶχεν πετεινόν και η γραία εἶχεν κοσσάραν που επῆνευ ωβά. Ο γέρον μίαν

εφαλάφρεσενατεν ωβόν, εκείνε πα είπενατον κ'έχω για τ'έσέναυ τ'ωβά. Οτότε ο γέρων εθύμωσευ και είπεν τον πετεινόν εγώ θα σπάζωσε το Πάσχα, εμαύρισευ το μάτιμ από ολίγον κρέας. Ο πετεινόν ετότε έβγαισευ σηυ αυλήυ, επήεν απές σ' έναυ χωράφ, εκείνο έτον το χωράφ κήπος του βασιλέα. Ο βασιλέας όνταν είδενατον, επέρενατον και εσέγκενατον απές όπου είσευ τα λίρας. Ο πετεινόν αυτί να τρώη το φαίνατ έτρωεν τα λίρας. Κάπως επήκευ και επήεν σου γέρον και είπενατον να κρεμάυτομε και να κρούσμαυ σηυ κοιλίαυ. Εκεί που εντούνευ έβγαίναυ τα χρυσά λίρας. Έτότε έτρεξευ και είπενατο την γραίαυ. Η γραία πα επήεν είπεν την κοσσάραυ γιατί κείσε άμου του πετεινόν του γέρονος. Έτότε η κοσσάρα επήεν είπεν τον πετεινόν, ο πετεινόν είπενατεν να πας τρωσ οφίδια και σκολέκια. Έτότε η κοσσάρα επήεν είπεν την γραία να κρούσμαυ σηυ κοιλίαυ, η γραία σίτια εντούνευ έβγαίσαυ οφίδια και έφαγαυ την γραίαυ και ο γέρον επέρευ την κοσσάραυ και έζησαυ καλά και μεις καλλίτερα.

8. Έναυ καιρόν ένας άντρας επήεν σο βουνόν, εβραδιάστευ και έβγαίσευ απάνυ σ' έναυ δέντρον. Τα λυκούδια εννούσανατον και εχτάλεβαυ να ρούζνε και τρώνατον. Έτότε ο άντρας εκείνος έκοφευ έναυ δάχτυλου και έσυρευ από απάνυ σ' έναυ λύκου. Τ' άλλα τα λυκούδια επέραυ του λύκου σο κυνηγητόν και ο άντρας έφυεν.

9. Παλαλοί αυθρώπ

Σα παλιά τα χρόνια όταν ερχίνεσαυ τ' αεροπλάνα να πετούν σου αέραυ, σ' έναυ χωρίου εκεί εκάθουσαυ, έξαυ έναυ τρανόν βοετόν, τερούν αδά κ' ακεί δευ κ' ελέπνε, τερούν σου ουρανού κ' ελέπνε έναυ τρανόν πράμαυ, άμαυ να πετά, εξέβαυ μερικοί και λέγνε από εν εκατόν χρονών κώνωπας.

10. Σε έναυ χωρίου της Τραπεζούντος έτον έναυ αυδρόγυνου και είχαυ έναυ κορτσόπου. Μετ' ολίγα χρόνια επέθανεν η γυνάικα και αρ έθαφανατεν. Ατός κάμποσου καιρόν επέμνευ χωρίς γυνάικαυ, άμα ύστερα επάντρεφευ. Ατέ η μετραιά ούτε εθέλνευ το παιδίυ και εσέγκενατο αφκά σο υπόγειου και 15 χρόνια ούτε εξέγκενατο. Εκείνε πα πολλά και επήεν επέθανεν και έθαφανατεν και έφυαυ. Ατός μόλις επήεν σο σπιτ, είπεν εκές τους γειτουάδες. Έ παιδία γι' ας πάμε τερούμε

το κορτσόπομ ντο εγέντου. Ατέν την γυναίκαυ τινάυ επέρα κι αφήνεμε να τερώ ατο, εντούνεμε. Όντες επήαν τερούν το κορίτς απάν σα γόνατα, έγκευ γένια και τα γένιατ εντούναυ σην γην. Η καντίλα πα επίανευ εμπροστάτς. Ατός με τα δάκρυα επήεν έθαφανατεν και εγύρταυ σο σπιτ και έζησαν καλά και μες καλλίτερα.

11. « Σ' έναυ χωρίον που κι είχαυε ακίλ»

Σ' έναυ χωρίον κ' είχαυε ακίλ και ανάμεσά τουν έτου ένας ζηηητέας και έτου ας ολτς ακικίς. Ατός έναυ ημέραυ εμάζεφευ ούλτς τα' αγούρτς και είπενατς αυ θέλετε ν' αγοράζομετεν ακίλ (νουυ), θα πάμε αγοράζωμεν ασην Τραπεζούνταυ και ατοίυ επέμναυ σύμφωνοι και είπανατου, θα γομώνομαι έναυ τουλούμ λίρας, θα δίγομε σε να πας φερτς μας ακίλ. Εδώκανατου το τουλούμ τα λίρας και επήν σην Τραπεζούνταυ σ' έναυ παντοπωλείον και είπενατς έχετε ακίλ; γομάστεν το τουλούμ ακίλ και επάρτεν τα λίρας. Εκείν επέραυ τα λίρας και εδώκανατου ακίλ και είπανατου μέχρι να πας σο χωρίον να μην ανοίσατο γιατί χάτε το ακίλ, ατός πα μόλις εκόντεφευ σο χωρίον είπευ ας λύνω εγώ το τουλούμ και πέρω εγώ το πολλά. Μόλις ένοιξευ το τουλούμ, εκείνο έτου αέρας και έφνευ. Την ώραυ ντο έφνευ ο αέρας έβγαίνευ ένας λαγός και επήεν εσέβευ σε έναυ τρουπίν κες και ατός έτρεξευ να πιαυ του λαγόν και η γούλατ επέμνευ σο τρουπίν κες. Επήγαυ οι χωρικοί σην προϋπάντησίυ νατ και έβρανατου χωρίς γούλαυ και εκάτσαυ και ενούνταυ αυ είχευ κιφάλ. Ύστερα ένας χωρικός είπευ ας ερωτούμεν την γυναίκαυατ. Είπανατεν ο άντρασις όντας εξέβευ ασό σπιτ είχευ κιφάλ. Το πραιν φαϊν εδώκανατου και έφαευ, κιφάλ είχευ κ' είχευ κι ζέρω.

12. Κάποτε έτου ένας γέροσ και ένας γραία και είχαυ έναυ παιδίυ. Ατέ επαπαυονήουτου σου γέρον πότε θα εφτάγνε έναυ νύφευ να αναπαύεται ολόγου. Ύστερα από κάμποσου καιρόν επέζεφευ ο γέρον τα λόγιατς και επάντρεφαυ του γυιόνατου. Εκάθουσαν σο τραπέζ να τρώγνε και η νύφε αμάυ αμάυ έτρωευ και επέγνευ σην κάμαρηυ να κοιμάται και κάμποσα βραδάς η γραία εσκούτου εσκούπιζευ επεκές και έσκουευ το τραπέζ. Έναυ βράδυ επιάστευ με του γέρον. Εκείνε έλεγενατου γέρο εσύ θα σκουτς το τραπέζ και εκείνος έλεγευ εκείνευ. Μετ' ολίγου κατεβέν αφκά η νύφε νευριασμέντα και λέατς. Ε, ντο έπαθετεν και ταβίζετε; Ένας να σκου το τραπέζ και άλλε να πλυυ τα σκεύα και τουλώστεν να κοιμούμαι. Και ετότε ο γέρον λέει την γραίαυ, έ γραία νύφευ εθέλνευ, ατώρα πίσου ατά όλα εσύ.

13. Μια φορά και έναν καιρόν μια νύχτα ένα αυτρόγυνο έτοιμ πλαγιασμένο σο κρεβάτ. Η γαρί εσκούντεσεν τον άντρατς και λέατον, σε παρακαλώ, δεξιάς απάν σο παραθύρ έν ένα κερίν, άναφουατο και δώματο. Ο άντρασσατς πα λέατεν, απές σ' από το σκοτάδ, επορεί κανείς να ξεχωρίζ ποιο εν τω δεξιό και ποιο το αριστερό;

14. Ο τεμπέλτς

Κάποτε ένας τεμπέλτς εξαπλώθεν απάν σ' έναν δρόμον. Έπεκές έρθεν ο βασιλέας με 40 δραξ. Έκεκά εστάλτσεν το σπαθίνατ και έγγραφεν επάν σου πρωτον την σπαθέαν σκοτώνω 41, σο δεύτερον αμέτρητα. Οι δρακ και ο βασιλέας εθαύμασαν και ετότε είπαν σου τεμπέλην χάϊτε με τεμάς. Ο τεμπέλτς κ' εθέλεσεν, με τα ζόρια εκαβάλκεφανατον απάν σ' έναν άλογου και επέρανατον και έφυγαν. Με κάμποσα ημέρας είπανε τον τεμπέλ να παλέψ με τον βασιλέαν εμούν. Ο τεμπέλτς είπεν καλά. Έπήεν σ' έναν τοιμέν, ο τεμπέλτς είπεν αδακά: θα παλεύουμε; όχι, αδακά κι παλεύω, πρεπ να είναι πέτρας για να πέρω αν και κρούω κα και σκοτώνατον. Έτότε οι δρακ είπανε παλεύσας;. Άλλομίαν οι δρακ επήαν σο ποτάμ κεκά εγόμεωσαν αέρα το τουλούμ και έφερενατο σου βασιλέαν, έρθεν και τ' ατουνού η σειρά, επέρεν το τουλούμ αέραν, σου μισόν τον δρόμον εκάτσεν και εφκαίρωσενατο. Την δεύτερον φοράν το ίδιον, έστειλεν έναν δράκονταν και επήεν επέρανατο, ύστερα επήεν σο παλάτ εδώκανατον λίρας, εκαβάλκεφανατον σε έναν άλογο και έφυγεν.

Έν Δορτοκοπίω η̄ 18^η Μαρτίου 1955

Διευθυντής Έχουείου
Αναστάσιος Χωλίδης

Αναστάσιος Χωλίδης